

אוניברסיטת בן-גוריון בנגב, הפקולטה למדעי הרוח והחברה

מרכז למחקר וחינוך על חיי עולים ומהגרים

סמינרים בשנת הלימודים תשפ"ה

הסמינרים מתקיימים בימי ראשון בשעה 18.30 באמצעות הזום (קישור לזום יישלח לקראת כל סמינר)

סמסטר א'

16.11.2025 "אובדן, מחויבות והחלמה: סיפורי הגירה של משפחות מברית המועצות לשעבר המטפלות בבן/בת

משפחה עם מחלה נפשית". דר' יבגני קנייפל, המחלקה לעבודה סוציאלית, המכללה האקדמית אשקלון.
למרות שכיחות גבוהה של בעיות נפשיות בקרב מהגרים בארצות מערביות רבות, מעט ידוע כיצד הם והמשפחות שלהם תופסים את תהליכי ההגירה וההסתגלות שלהם. בהרצאה יוצגו ממצאים על תפיסתן של משפחות מברה"מ לשעבר בישראל, אשר מטפלים בבן/בת משפחה הסובלים מהפרעה נפשית קשה. מתוך ניתוח של ראיונות מובנים למחצה עם 32 בני משפחה מטפלים, עלו שלוש תמות עיקריות: אבדן וטראומה, הגירה כמחויבות והקרבה והגירה כתקווה והחלמה.

28.12.2025 "מדוע הם מהגרים? על ההגירה (או עיתוק) החדשה מישראל לארצות הברית, בהשוואה לקודמות:

מאפיינים וגורמי דחיפה". פרופ' לילך לב ארי, הפקולטה ללימודים מתקדמים, מכללת אורנים.
המחקר שיוצג בוחן את המאפיינים ומניעי ההגירה או עיתוק (רה-לוקיישן) בקרב ישראלים המתגוררים, בעשור האחרון, בארצות הברית. המחקר מתבסס על ראיונות חצי-מובנים עם 71 ישראלים (66% נשים), בגיל ממוצע של 43 שנים. רובם נשואים עם ילדים, בעיקר ממרכז הארץ וממחוז תל אביב ובעלי השכלה אקדמית גבוהה, בעיקר מתחומי מחשבים, הנדסה, פסיכולוגיה ועבודה סוציאלית. כמחצית (49%) מהנשאלים נמצאים בין שנה לשלוש שנים בארה"ב. שאר המשיבים (51%) נמצאים בארה"ב בין ארבע לעשר שנים ומהווים מקור השוואתי להבנת השפעת המלחמה והרפורמה המשפטית על קבלת ההחלטות לשוב לישראל, או להישאר בארה"ב, לצד גורמים אחרים.

18.1.2026 "שלושה בתים ובוץ". פרופ' חניטה גוטבלאט, המחלקה לספרות זרות ובלשנות, אוניברסיטת בן-

גוריון

בביקור משפחתי בארצות הברית, נסעתי לראות את סבתי, דורה בראון (לבית פינרופ), במחלקת אשפוז בדיור מוגן. מכיסא הגלגלים שלה היא הרימה ראש והפקידה בידי מחברת שחורה ומרופטת וכן קופסת עוגיות אדומה חלודה מלאה במכתבים. רקמתי את הכול יחד לספר "שלושה בתים ובוץ", שבו אני מספרת בצורה שירית ותיעודית גם יחד את סיפור חייה של סבתי, ואת מסעה מכפר באוקראינה לניו יורק של תחילת ואמצע המאה העשרים. השירים והסיפורים בספר מרכיבים מסע של זיכרון ויצירה בתוך כך נכרכים יחד שפותיהם/ועולמותיהם/של הדוברים והדוברות שבספר, למן יידיש ואוקראינית ועד לאנגלית ועברית.

סמסטר ב'

22.3.2026 "הגירה בזקנה: ממצאים מההקשר הישראלי והבינלאומי". דר' פנינה דולברג, המחלקה לעבודה

סוציאלית והמכון להגירה ושילוב חברתי, המרכז האקדמי רופין
אף ששיעור המהגרים המבוגרים בעולם הולך וגדל, סוגיית ההגירה בזקנה זכתה עד כה להתייחסות מצומצמת במחקר ובמדיניות, בישראל ובמדינות קולטות הגירה. ההרצאה תשלב נקודות מבט מהספרות הבין-לאומית ומההקשר הישראלי, ותבחן את האתגרים והמשאבים המלווים את השתלבותם של מהגרים מבוגרים בזירות שונות. יוצגו תובנות משני מחקרים איכותניים שהתמקדו בעולים מברית המועצות לשעבר ובנשים מבוגרות שעלו

מאתיופיה. אף שמדובר בקבוצות שונות מאוד, בשתייהן ניכרת חווית מעבר המערערת על תחושת השייכות והמשמעות, אך גם מצמיחה חוסן ודרכים חדשות להגדרה עצמית.

26.4.2026 "תרגום בהגירה ובפסיכותרפיה: חוויותיהן של מטפלות דוברות רוסית בישראל".

רחל קרא-איונוב ישי, המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה, אוניברסיטת בן גוריון

המחקר שיוצג עוסק בחוויותיהן המקצועיות של פסיכותרפיסטיות דוברות רוסית בישראל, תוך התמקדות בתהליכי התרגום שהן מקיימות בין שפות, תרבויות ושיחים מקצועיים. במחקר השתתפו 28 מרואיינות. בניגוד לרוב המחקרים בעבר, מחקר שיוצג מציב את המטפלת המהגרת במרכז הבמה כמי שמתרגמת את השפה התרבותית והמקצועית במרחב הקליני תוך שהיא מתווכת בין תרבויות רגשיות. במקביל היא בעצמה מהווה אובייקט לתהליכי תרגום אלו - בעת רכישת השיח התרפויטי והסתגלותה למערכת המקצועית הישראלית, כאשר היא נתונה לתהליכים של תרגום תרבותי ומקצועי המעצבים את זהותה. המחקר משלב שתי פרספקטיבות תיאורטיות: הגישה הפסיכואנליטית לשפה והגישה הסוציולוגית-אנתרופולוגית להגירה כמעבר בין-תרבותי.

14.6.2026 "ברזילאים בישראל – הנגשת הידע לכולם". דבי חיימוביץ-יהושפט מרכזת הפרויקט ברזילאים

בישראל, מרצה לספרדית ופורטוגזית באוניברסיטת בן גוריון

בהרצאה תוצג עבודתה של קבוצת חוקרים ברזילאיים בישראל האוספים סיפורי חיים של עולים מברזיל. פאולו פריירה (Paulo Freire) מחנך ותאורטיקן ברזילאי, טען שהאנושות מחפשת צדק וחופש, אך בו-זמנית מדכאת את עצמה. החזון של פריירה הוא להביא חינוך ותרבות לכולם. מוזיאון "דה פסואה" (Museu da Pessoa) בסאו פאולו, פועל ברוח זו ומהווה בפלטפורמה בה מתארגנות קבוצות שונות ומגוונות שמציגות את סיפורי החיים שהן אוספות בתערוכות וירטואליות. כבר כמעט 5 שנים קבוצה של חוקרים ברזילאים בישראל עובדת על איסוף סיפורים אישיים של ברזילאים בישראל. בתמיכה של מוזיאון דה פסואה, יצרנו תערוכה פיזית ניידת, פעילויות לבתי ספר סביב התערוכה, וידאו בערוץ יוטיוב, ערוץ אינסטגרם, ולאחרונה הופק פודקאסט.